

DAVLAT TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Toshmurodova Xalima To'raxonovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti akademik
litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17001481>

Annotatsiya

Ushbu maqolada davlat tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Muallif ona tilini o'qitishda interfaol metodlarning (aqliy hujum, "Insert", klaster, "B-B-B", debat va munozaralar, rolly o'yinlar) qo'llanilishi bo'yicha misollar keltiradi. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (multimedia taqdimotlari, onlayn testlar, elektron darsliklar) foydalanishning afzalliklari ko'rsatib o'tilgan.

Maqolada zamonaviy texnologiyalarning o'quvchilar bilimini chuqurlashtirish, mustaqil va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, nutq madaniyatini shakllantirishdagi o'rni asoslab berilgan. Natijada davlat tiliga bo'lgan qiziqish va hurmat ortishi, darslar samaradorligi sezilarli darajada oshishi qayd etiladi.

Kalit so'zlar: davlat tili, zamonaviy pedagogik texnologiya, interfaol metod, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, nutq madaniyati, mustaqil fikrlash.

Annotation

This article highlights the theoretical and practical aspects of using modern pedagogical technologies in state language classes. The author provides examples of applying interactive methods (brainstorming, "Insert", cluster, "B-B-B", debates and discussions, role plays) in teaching the mother tongue. The advantages of using information and communication technologies (multimedia presentations, online tests, electronic textbooks) are also emphasized. The article substantiates the role of modern technologies in deepening students' knowledge, developing independent and creative thinking skills, and shaping speech culture. As a result, it is noted that interest and respect for the state language increase, and the effectiveness of lessons significantly improves.

Keywords: state language, modern pedagogical technology, interactive method, information and communication technologies, speech culture, independent thinking.

Ona tili – millatning ruhi, xalqning tarixiy xotirasi, madaniyati va ma'naviy qadriyatlarini mujassam etuvchi muqaddas boylikdir. Shu boisdan ham davlat tilini o'qitish jarayoni faqat grammatik bilimlarni berish bilangina chegaralanib

qolmay, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, nutq madaniyatini shakllantirish, milliy g'ururni yuksaltirishga xizmat qilishi lozim.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki an'anaviy usullardan farqli o'laroq, zamonaviy texnologiyalar o'quvchini ta'lim jarayonining faol sub'ekti sifatida shakllantiradi.

Prezident Sh. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Ona tili va adabiyot darslarini yangi uslubda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirib, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi"

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchi shaxsini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ularning asosiy vazifalari:

- o'quvchilarda mustaqil va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish;
- o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda to'g'ri bayon qilish ko'nikmalarini shakllantirish;

- til va adabiyot faniga qiziqishni oshirish;

- darslarda interfaollik va ijodkorlikni kuchaytirishga yordam beradi.

Hozirgi kunda fidoyi o'qituvchilarning ijodiy izlanishlari orqali bir qancha zamonaviy ta'lim usullari ishlab chiqildi. Bunday usullardan samarali foydalanish uchun ,avvalambor,o'qituvchi o'z fanini puxta bilishi ,ilg'or zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan yaxshi xabardor bo'lib,ulardan samarali foydalanish yo'llarini kashf eta olishi lozim.Shundagina o'qitish sifati ham,o'quvchilarning fanni o'zlashtirish darajasi ham yuqori bo'ladi.

Davlat tilidan dars beruvchi o'qituvchi ham tom ma'noda ijodkor bo'lishi shartdir. .Zero,adabiyot,ona tili,davlat tili darsi ham ta'lim ,tarbiya –tashviqot ,ham notiqlik ,ham san'atkorlik,ham savodxonlikning mujassamlashgan ko'rinishi hisoblanadi. Pedagog olim Sh. A. Xolbekov ta'kidlaganidek: "Til o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'quvchi shaxsini rivojlantirish, ularni erkin muloqotga kirisha olishga yo'naltirilgan bo'lishi zarur"

Davlat tili darslarida quyidagi metodlarni qo'llash yaxshi samara beradi.

1. Aqliy hujum (Brainstorming)

Bu metod o'quvchilarda erkin fikrlash va tezkor javob qaytarish ko'nikmasini rivojlantiradi. Masalan, "Ona tilining jamiyatdagi o'rni" mavzusi yuzasidan o'quvchilarning barcha fikrlari yig'iladi va umumiy xulosa chiqariladi.

2. "Insert" metodi

Matn ustida ishlashda o'quvchi o'zi bilgan, tushunmagan yoki yangilik bo'lgan joylarni belgilab boradi. Bu usul matnni ongli idrok etish va tahlil qilishni osonlashtiradi.

3. Klaster metodi

Tushunchalar o'rtasidagi mantiqiy bog'lanishlarni grafik tarzda ko'rsatishga yordam beradi. Masalan, "Nutq madaniyati" atrofidagi asosiy g'oyalar klaster ko'rinishida tuziladi.

4. "B-B-B" (Bilaman – Bilishni xohlayman – Bilib oldim) jadvali

O'quvchilarning bilimini tizimlashtirish va yangi bilimlarni mustahkamlashda samarali hisoblanadi.

5. Debatlar va munozaralar

Bahs-munozarali darslar o'quvchilarda nutq madaniyati, dalillash va fikrni asoslash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

6. Rolli o'yinlar

Badiiy asarlar asosida sahnalashtirish o'quvchilarni adabiyotga qiziqtiradi, ularda ijodiy yondashuvni shakllantiradi.

7. Bir undosh va ikki unlidan iborat bo'lgan ot,sifat so'z turkumlariga xos so'zlar to'plash o'yini. Bunday topishmoqlar boshqa tilda o'qiydigan bolalarni ko'proq o'zbekcha so'z topishga o'rgatadi;

8.*Mehribonliklarimizning* so'zidagi harflardan foydalanib ,so'zlar yasash;

9. Leksik sinonimlar berib,ularning frazeplogik sinonimlarini va uning asosida matn yaratishni yo'lga qo'yish kabi topshiriqlardanfoydalanish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari imkoniyatlari

Ona tili va adabiyot darslarini samarali tashkil etishda AKTdan keng foydalanish mumkin. Jumladan:

multimedia taqdimotlari yordamida mavzuni ko'rgazmali yoritish;

interfaol platformalar (Kahoot, Quizizz, Wordwall) orqali o'quvchilarni test va o'yinlarga jalb etish;

elektron darsliklar va virtual kutubxonalar yordamida mustaqil ishlashni tashkil etish;

onlayn forumlar va guruhli muhokamalar orqali o'quvchilarning yozma savodxonligini oshirish.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash quyidagi natijalarga erishishga yordam beradi:

- o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi;
- nutq madaniyati, yozma va og'zaki savodxonlik darajasi ortadi;
- davlat tiliga bo'lgan qiziqish va hurmat kuchayadi;
- darslar samaradorligi va qiziqarliligi sezilarli darajada oshadi.

Davlat tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning bilimini oshirish, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish, nutq madaniyatini shakllantirishga katta yordam beradi. Shuningdek, bu jarayon o'quvchilarning davlat tiliga bo'lgan qiziqishi va hurmatini oshiradi, milliy qadriyatlarni anglash va qadrlashga yo'naltiradi.

Ona tili darslarini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish – bu nafaqat til o'rgatish, balki barkamol avlodni tarbiyalash yo'lidagi muhim qadamlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston – yangi maktab. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Xolbekov Sh.A. Pedagogik texnologiyalar va ona tili ta'limi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. O'rinboyeva M. Davlat tili darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning samaralari. – "O'zbekiston maktabi" jurnali, 2020, №4.
4. Saidahmedov N. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.

